

ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜZİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİKSEL İŞİTME-OKUMA-YAZMA DERSİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

*Okt. Köksal APAYDINLI
Karabük Ü. Safranbolu GSTF. Müzik Bl.*

Giriş

Müzik eğitiminin yeterince etkili ve verimli olabilmesi için çok düzenli, planlı ve yöntemli çalışılması gerekmektedir. Bu durum ancak müzik eğitimi verebilecek eğitim kurumlarıyla gerçekleşebilir. Bu eğitim kurumlarından birisi de Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri (AGSL) Müzik Bölümleridir. 1989-1990 eğitim-öğretim yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'un önderliğinde kurulan AGSL Müzik Bölümleri, müzik eğitimi alanındaki eksikliklerin giderilmesi yolunda atılmış önemli adımlardan biridir. İlk kez 16 Ekim 1989 yılında İstanbul Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi olarak hizmete açılan bu okulların sayısı günümüzde 60'ı geçmiştir. Sayıları giderek çoğalan ve ortaöğretim düzeyinde büyük bir boşluğu dolduran Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin öğrencilere erken yaşta müzik eğitimine başlama şansı tanınması ve bu doğrultuda üniversitelerin ilgili bölümlerine hazırlayıcı bir eğitim sunması mesleki müzik eğitimi adına son derece önemlidir.

AGSL müzik bölümlerinde okutulmakta olan alan derslerinin her birinin bir amacı ve belli bir önemi vardır. AGSL öğrencileri bu alan derslerinden Müziksel İşitme-Okuma-Yazma (MİOY) dersini lisedeki öğrenim hayatları boyunca, yani dört yıl görmektedirler. MEB'nin 2560 sayılı Tebliğler Dergisi'ne göre (2004); MİOY dersi alan dersleri içinde hazırlık sınıfında haftada 1 saat, 9. sınıfta haftada 2 saat, 10. ve 11. sınıflarda ise haftada 4 saat okutulmaktadır. Ortaöğretim kurumlarında eğitim dört yıla çıkarılınca Talim Terbiye Kurulu'nun 11.08.2006 tarih ve 340 sayılı kararı gereği MİOY haftalık ders saatleri AGSL alan dersleri içinde 9. sınıfta 1 saat, 10. sınıfta 2 saat, 11. ve 12. sınıflarda ise 4 saat olarak değiştirilmiştir. Buna göre MİOY dersi, aşağıda belirtilen özelliklerinden dolayı alan dersleri içinde önemli ve temel derslerden biridir:

1. Alan derslerinin toplam ders saati içinde en fazla ders saatine sahip olma
2. Şartlı bir ders olma

“MİOY dersi müziksel okuma-yazma ve işitmeye yönelik olup; temel müzik, form bilgisi ve çokseslendirmeye ilişkin ilk bilgileri de içermesiyle diğer alan derslerine gereken alt yapıyı oluşturmaktadır” (Özgür, 1996, 198). Dolayısıyla öğrencilerin bu derste kazandığı bilgileri diğer alan derslerine transfer edebilmeyi öğrenmesinden dolayı önemli bir işleve sahiptir. Albuz'a göre (1996, 193); “Müziksel İşitme-Okuma-Yazma dersi uygulamalı derslerin (çalgı, koro, orkestra, vb.) tümünün, teorik (armoni, kontrpuan, müzik biçimleri vb.) derslerin ise birçoğunun ön koşuludur. Bu alandaki gecikmiş bir başarı, diğer alanlardaki eğitimin hızını kesmekte ve onların da başarısını engellemektedir.”

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, AGSL'de okutulmakta olan MİOY derslerinde öğrencilerin karşılaştıkları sorunları, bilimsel veri toplama teknikleri kullanarak saptamak ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirmektir. Böylece MİOY derslerinin nitelik ve nicelik açısından geliştirilmesine katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Buna göre araştırmanın problem cümlesi; “AGSL'de okutulmakta olan MİOY dersinde Lise 3. sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Problem cümlesinin yanıtlanmasına yarar sağlayacağı düşünülen alt problemler aşağıdaki gibidir:

- AGSL Müzik Bölümü'nde (AGSLMB) öğrenim gören öğrencilerin MİOY dersinde verimli olabilmeleri için gerekli fiziksel koşulların sağlanması ile ilgili öğrenci görüşleri nelerdir?

- AGSLMB'de okutulmakta olan MİOY dersi kapsamında kullanılan kaynak ve araçlara ulaşabilmeye ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

- AGSLMB öğrencilerinin MİOY dersinde yaşadıkları öğrenme güçlüklerine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

Bu araştırmanın, yapılacak diğer araştırmalar için ön bilgi oluşturma, ipuçları verme ve yeni hedefler gösterme bakımından yararlı olacağı umulmaktadır. Ayrıca bu araştırmanın AGSL'de okutulmakta olan MİOY dersine daha fazla katkıda bulunacağı ve bu derste kazanılacak başarının artırılmasına yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Bu araştırma, durum tespitine yönelik tarama modelini esas alan betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini 2005-2006 öğretim yılında Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nde okumakta olan son sınıf (Lise 3) öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise; evreni oluşturan 53 AGSL arasından bazı ölçütler göz önünde bulundurularak 15 AGSL oluşturmuştur. Bu ölçütler;

- Evrenin en az %25'ini temsil etmesi,
- Türkiye'deki 7 coğrafi bölgeyi kapsamaması,
- Her coğrafi bölgeden en az 2 okul seçilerek, en az dört yıllık eğitim-öğretim dönemi geçirmiş olması,
- Örnekleme oluşturan AGSL'deki öğrencilerin lise son sınıfta okuyor olması şeklindedir.

Yukarıdaki ölçütlerin tamamına uyularak belirlenen okulların listesi Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Dağılım Tablosu

Bölge	Kur. Tar.	Okul Adı	Lise 3 Öğrenci Sayısı	
			f	%
Karadeniz	1992	Bolu AGSL	19	8
	2000	Tokat AGSL	18	8
	2001	Bartın AGSL	10	4
Marmara	1990	Bursa Zeki Müren AGSL	22	9
	2002	Tekirdağ Kadriye Nazif Gölge AGSL	12	5
Ege	1990	İzmir Işıl Saygın AGSL	22	9
	1999	Uşak AGSL	18	8
Akdeniz	1995	Isparta AGSL	20	8
	2000	Hatay Antakya Bedii Sabuncu AGSL	11	5
İç Anadolu	1992	Kayseri Fevziye Memduh Gürgüpoğlu AGSL	15	7
	1998	Kırşehir AGSL	14	6
Doğu Anadolu	1998	Erzurum AGSL	14	6
	2001	Bingöl Vali Tamer Ersoy AGSL	9	4
G. Doğu Anadolu	1993	Şanlıurfa AGSL	15	7
	1999	Adıyaman AGSL	14	6
-	-	Toplam	233	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi, örneklem oluşturulurken her bölgeden 2 okul seçilmiştir. Ancak Karadeniz bölgesinde diğer bölgelere göre daha fazla AGSL olduğundan, bir başka deyişle Türkiye'de en çok AGSL'nin Karadeniz bölgesinde bulunmasından dolayı, bu bölgeden 3 AGSL seçilmiştir.

Bu araştırmada gerekli olan veriler, literatür taraması yoluyla ve anket yöntemiyle toplanmıştır. Literatür taraması yapılırken konuyla ilgili tez, makale, bildiri ve resmi belgelerden yararlanılmıştır. AGSL müzik programları ile ilgili kaynakların taranmasıyla toplanan bilgiler, alan uzmanlarının da görüşlerine başvurularak, araştırmacının kendi mesleki deneyimi sonucunda oluşan birikimlerle de birleştirilmiş, MİOY dersinde gerçekleştirilmesi dūřünülen müziksel davranışlar saptanmıştır. Bu davranışları ölçmeye yönelik anket soruları oluşturulmuş, ardından Ankara AGSL’de son sınıfta okuyan 10 öğrenciye ön uygulama yapılarak anket geliştirilmiş ve son şekli verilmiştir. Son şeklini alan anket soruları, MEB onayı ile okul müdürlüklerine gönderilmiş, okul idaresi aracılığı ile ders öğretmenlerine ulaştırılarak cevaplanması sağlanmış ve en kısa sürede tamamlanıp araştırmacıya ulaştırılmıştır. Anket sonucu toplanan veriler, frekans (f) ve yüzde (%) dağılım tablosu şeklinde sayısal verilere dönüştürülmüştür.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde anket yoluyla elde edilen veriler çözümlenip yorumlanmış ve ilgili oldukları alt problemlere bağlı olarak sıralanmıştır.

- AGSL Müzik Bölümü’nde (AGSLMB) Öğrenim Gören Öğrencilerin MİOY Dersinde Verimli Olabilmeleri İçin Gerekli Fiziksel Koşullara İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmada örneklemi oluşturan 15 AGSL’nin %47 si kendine ait binasında hizmet verirken, %53 oranındaki AGSL’nin başka liselerle aynı çatı altında eğitim yaptığı tespit edilmiştir. Farklı statüdeki okulların aynı çatı altında olması, birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bunların içinde en önemlileri, sınıflarda sözel ya da sayısal eğitim gören diğer lise öğrencilerinin AGSL’nin müziksel uygulama eğitiminden dolayı rahatsız olmaları ve bu okulların akşam saatlerinde kapanmasıdır. Bilindiği gibi AGSL’lerde eğitim, diğer liselerden farklı ve birçok alanda bireysel olarak yapılmaktadır. AGSL öğrencilerinin ders saatleri dışında kullanabilecekleri yeterli sayıda çalışma odalarının olması ve akşam saatlerini de çalışarak değerlendirmeleri gerekmektedir. Bu nedenle bu okulların diğer okullardan ayrılarak yatılı olması bir zorunluluktur. Fiziksel çevredeki koşulların önemi göz önüne alındığında, AGSL’lerin bir an önce müzik eğitime uygun donanımla kendi binalarına kavuşmaları gerekmektedir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin MİOY dersini amaçları doğrultusunda çalışabilecekleri odaların yeterlilik durumları ile ilgili görüşleri %33 oranıyla “büyük ölçüde” seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Ancak “ok az” ve “hiç” seçeneklerinin toplamının %30 gibi hiç de azımsanmayacak bir oran oluşturması, çalışma odalarının yetersizliği bakımından öğrencilerin istedikleri gibi çalışamadıklarını ve bu durumun başarılarına engel olduğu dūřüncesini akla getirmektedir. Bu sonuç, mesleki müzik eğitimi veren AGSL’lerin müzik eğitime uygun donanıma ve yeterliliğe sahip binalara ihtiyacı olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır.

- AGSLMB’de Okutulmakta Olan MİOY Dersi Kapsamında Kullanılan Kaynak Ve Araçlara İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırmanın sonuçlarına göre örneklemi oluşturan 15 AGSL’de bulunan toplam piyano sayısı, %47 oranında “10–15 arası”, yine %47 oranında “5–10 arası” ve %6 oranında “5’ten az” şeklinindedir. 15’ten fazla piyanosu olan ya da hiç piyanosu olmayan AGSL bulunmamaktadır. Tablo 2’de AGSL’lerde bulunan piyano sayıları ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 2. Piyano Sayılarının AGSL'lere Göre Dağılımı

<i>Kuruluş Tarihi</i>	<i>Okul Adı</i>	<i>Lise 3 Öğr. Sayısı</i>	<i>Piyano Sayıları</i>
1990	<i>İzmir Işıl Saygın AGSL</i>	22	10–15 arası
1990	<i>Bursa Zeki Müren AGSL</i>	22	
1992	<i>Kayseri Fevziye Memduh Gürgüpoğlu AGSL</i>	15	
1992	<i>Bolu AGSL</i>	19	
1993	<i>Şanlıurfa AGSL</i>	15	
1995	<i>Isparta AGSL</i>	20	
1999	<i>Uşak AGSL</i>	18	
1998	<i>Erzurum AGSL</i>	14	5–10 arası
1998	<i>Kırşehir AGSL</i>	14	
1999	<i>Adıyaman AGSL</i>	14	
2000	<i>Hatay Antakya Bedii Sabuncu AGSL</i>	11	
2000	<i>Tokat AGSL</i>	18	
2001	<i>Bartın AGSL</i>	10	
2002	<i>Tekirdağ Kadriye Nazif Gölge AGSL</i>	12	
2001	<i>Bingöl Vali Tamer Ersoy AGSL</i>	9	5'ten az

Yukarıdaki tabloya göre sayıları 15 ile 22 arasında değişen lise son sınıf öğrencilerine diğer sınıflardaki öğrencilerin de kullanacağı 10-15 arası piyano düşmekte iken; sayıları 10 ile 18 arasında değişen lise son sınıf öğrencilerine yine okuldaki tüm sınıflar düşünüldüğünde 5-10 arası piyano düşmektedir. Öğrenci sayıları ile mevcut piyano sayıları karşılaştırıldığında piyanoların yetersiz sayıda olduğu görülmekte ve bunun da öğrenci başarısını önemli ölçüde olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Özellikle MİOY dersi gibi AGSL'nin temel dersinde öğrencilerin işitme düzeylerini geliştirebilmeleri için akordlu piyano kullanımının şart olduğu bilinen bir gerçektir. Araştırmada mesleki müzik eğitimi veren AGSL'lerde %80 gibi çok yüksek bir oranda akortsuz piyanoların bulunması, bu okullarda okuyan öğrencilerin ne derece zorlandıklarını açıkça gözler önüne sermektedir. Bu durum, bu dersin hedeflerine ulaşmada bir engel oluşturacağı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırma sonucunda %87 oranıyla “Solfej-Muammer Sun” ve %80 oranıyla “Lavignac IA” kitaplarının MİOY dersinde kaynak kitap olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır. %53 oranında kullanılan “Bona ve Müzik Teorisi” kitabının ise yukarıda belirtilen ana kaynakların yanında yardımcı kaynak olarak yer aldığı düşünülebilir. Tablo 3'te AGSL'de kullanılan kaynaklar ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Okutulan kaynaklar bakımından okullar arasında çok büyük düzey farklılıkları görülmektedir. Lise son sınıf MİOY programında dört diyezli ve dört bemollü majör-minör tonlar yer alırken, birçok okulda son sınıfta geline düzey “Solfej–M. SUN” ve “Lavignac IA” olmaktadır. Ayrıca yukarıda adı geçen kitapların birçoğu sadece müziksel okuma kitaplarıdır. Bu kitaplar her ne kadar belirli bir plan çerçevesinde yazılsa da MİOY dersinin içeriğinin tümünü kapsamamaktadır. Ayrıca araştırmada MİOY dersinde kullanılan kaynaklardaki okuma parçalarının öğrencilerin ses sınırlarına uygunluğu %39 oranıyla “kısmen” seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Ancak “kısmen”, “çok az” ve “hiç” seçeneklerinin toplamının %53 gibi bir oran oluşturması, öğrencilerin bu parçaları rahat okuyamadıkları düşüncesini akla getirmektedir. Bu sonuca göre, okuma parçalarının çoğunlukla tiz seslerden oluştuğu hatırlandığında MİOY dersi öğretmenlerinin kullandıkları okuma parçalarının öğrencilerin ses sınırına uygun olmadığı yorumu yapılabilir. Lise son sınıftaki öğrencilerin çoğunluğu, mutasyon dönemini tamamlayarak kişisel ses renklerine ulaşırlar. Bu durumda alto ya da bas ses rengine sahip öğrenciler çok tiz notalardaki okuma parçalarını okuyamamaktadır.

AGSL'nin kuruluşundan bu yana birçok dersin öğretim programına uygun ders kitapları hazırlanmasına karşın öğrencilerin MİOY dersinde kullanabilecekleri resmi ders kitabının halen yazılmaması, bu okullardaki öğretmenleri farklı kaynaklara yöneltmiştir. Bu nedenle öğrencinin bulunduğu yaş ve ses grubu dikkate alınarak yazılan, MİOY dersi öğretim programını içeren her sınıf düzeyinde ders kitaplarına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Tablo 3. MİOY Dersinde Kullanılan Kaynakların AGSL'lere Göre Dağılımı

<i>Okul Adı</i>	<i>Solfej M. SUN</i>	<i>Lavig -nac IA</i>	<i>Lavig -nac IIA</i>	<i>Bona ve Müz. Teo.</i>	<i>MİOY I</i>	<i>MİOY II</i>	<i>Solfej K. Kargın</i>
<i>Bolu AGSL</i>	x			x			
<i>Tokat AGSL</i>	x	x					
<i>Bartın AGSL</i>	x	x					
<i>Bursa Zeki Müren AGSL</i>					x	x	
<i>Tekirdağ K. Nazif Gölge AGSL</i>	x	x	x	x			
<i>İzmir Işıl Saygın AGSL</i>		x	x				
<i>Uşak AGSL</i>	x	x	x	x			
<i>Isparta AGSL</i>	x	x		x	x	x	
<i>Hatay Antakya B. Sabuncu AGSL</i>	x	x		x			
<i>Kayseri F. M. Gürgüpoğlu AGSL</i>	x	x		x			
<i>Kırşehir AGSL</i>	x	x			x		
<i>Erzurum AGSL</i>	x			x			
<i>Bingöl Vali Tamer Ersoy AGSL</i>	x	x			x		
<i>Şanlıurfa AGSL</i>	x	x		x	x		
<i>Adıyaman AGSL</i>	x	x					x

(MİOY dersinde kullanılan kaynaklar; Solfej-Muammer Sun, Lavignac IA-IIA- Albert Lavignac, Bona Ve Müzik Teorisi-Vildan Tabakoğlu, MİOY I-II- Ülkü Özgür-Salih Aydoğan, Solfej- Kadir Kargın)

AGSL son sınıf öğrencilerinin, MİOY dersine ilişkin bireysel çalışabilecekleri bilgisayar destekli müzik programlarının kullanımıyla ilişkin görüşleri %54 oranıyla “bu tür programları tanımıyorum” seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Ayrıca bu sonuca %28 oranıyla “bu tür programları tanıyorum ama kullanmıyorum” seçeneği de eklendiğinde, %82 gibi çok büyük bir oranla bu tür bilgisayar programlarının MİOY eğitiminde hiç kullanılmadığı görülmektedir. Araştırmada sadece %28 oranındaki öğrencilerin bu tür bilgisayar programlarını tanıdıkları ve kullandıkları ortaya çıkmıştır. Günümüzde bilgisayar teknolojisinin hayatımızın her evresinde etkin bir şekilde rol oynadığı düşünüldüğünde “Ear Master Pro 4.0” adlı bu ve buna benzer programlar AGSL öğrencilerine avantaj sağlayabilir. MİOY dersi, müzik dilinin gramerini öğreten temel bir derstir. Bu dersin içeriğine ait tek ses duyma-yazma, çift ses duyma-yazma, akor duyma-yazma, ezgi duyma-yazma ve benzeri çalışmalar tek başına çalışılmayacağı için öğrenciler ders dışında bu çalışmalarını yapamayacaktır. Çalışma, başarıyı getirir, başarı ise öğrenciyi daha çok çalışmaya sevk eder. Bu nedenle öğrencilerin performanslarını daha yüksek düzeylere çıkarabilmek için bu tür bilgisayar destekli programların tanıtılması ve kullanıma özendirilmesi ile hedeflenen başarıya katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

- AGSLMB Öğrencilerinin MİOY Dersinde Yaşadıkları Öğrenme Güçlüklerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Araştırma sonucunda AGSL öğrencilerinin MİOY dersine çalışmak için ayırdıkları zaman dilimi, %39 gibi yüksek bir oranla “sınavlardan önce” seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Mesleki müzik eğitiminin temelini oluşturan bu derse öğrencilerin yeterli çalışma zamanını

ayrılmayarak büyük bir oranda sadece sınavlardan önce çalışması, öğrencilerin bu derse yeterince çalışmadığını ve ne şekilde çalışacağını bilmediğini göstermektedir. Bu durumda ders öğretmenleri, bu dersi çalışırken nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini öğrencilere anlatmalıdır.

Araştırmada öğrencilerin müziksel okuma (solfej) sırasında dikkat ettikleri unsurları önem derecesine göre sıralamaları istendiğinde; 1. sırada ses-süre-hız açısından doğru okuma, 2. sırada ölçü sayısı-usul, ton-makam gibi öğelere dikkat ederek okuma, 3. sırada tonal-makamsal yapılanmaya ve geçkilere dikkat ederek okuma, 4. sırada form bilgisine dikkat ederek okuma seçeneklerini işaretlemişlerdir.

Bir okuma parçasını çalışırken öncelikle ölçü sayısına veya usulüne bakılarak ezginin birim vuruşu ve ritmi hakkında bilgi sahibi olunmalı, daha sonra ton veya makamla ilgili donanım çözümlenerek okuma parçasının iskeleti oluşturulmalıdır. Tona-makama girme çalışması yaptıktan sonra okuma parçası ses-süre-hız açısından doğru okunmalı, motiflere ve cümlelemelere dikkat edilmelidir. Ezgide tonal ya da makamsal geçkiler varsa daha önce kazanmış olduğu bilgilerden yararlanarak bu geçkiler doğru bir şekilde seslendirilmelidir. Oysa öğrencilerin verdiği cevaplarda, ölçü sayısı-usulüne dikkat etmeden ve tona-makama girme çalışması yapmadan, okuma parçasını ses-süre-hız açısından okuma I. derecede önemli görülmektedir. Yeterli ön hazırlık yapılmadan okuma parçasını seslendirmenin, hata yapmaya ve zaman kaybına neden olacağı, bu nedenle parçayı okumadan önce donanımı hakkında bilgi sahibi olunması gerektiği düşünülmektedir.

Müziksel okuma (solfej) çalışırken öğrencilerin kullandıkları yöntemler Tablo 4’te ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 4. Müziksel Okuma Çalışırken Kullanılan Yöntemlere İlişkin Öğrenci Görüşleri

<i>Yöntemler</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Okuma parçasını çalışmadan önce çalgımla baştan sona bir kez çaldıktan sonra parçayı okumaya başladım</i>	71	31
<i>Okuma parçasının ilk notasını çalgımdan ses aldıktan sonra parçayı okumaya başladım</i>	50	21
<i>Çalgımdan önce la sesi alıp, kendi sesimle okuma parçasının tonu-makamı ile ilgili çalışma yaptıktan sonra parçayı okurum</i>	54	23
<i>Okuma parçasını hem çalarım, hem okurum</i>	58	25
<i>Başka</i>	-	-
<i>Toplam</i>	233	100

Tablo 4’e göre öğrencilerin müziksel okumada kullandıkları yöntemler %31 oranıyla “okuma parçasını çalışmaya başlamadan önce çalgımla baştan sona bir kez çaldıktan sonra parçayı okumaya başladım” seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Bu durumun öğrenciyi, okuma parçasını duyarak öğrenmeye yönlendireceği düşünülmektedir. Yine seçeneklere bakıldığında %25 oranındaki öğrenci grubu, parçayı hem çalıp hem okuyarak çalıştığını belirtmektedir. Bu durumda öğrenci kazanmış olduğu davranışları müziksel okumada kullanamaz. Öğrencilerin %77’si gibi çok önemli bir oranı, okuma parçalarına nasıl çalışılması gerektiğini bilememektedir. Sadece %23’ü çalgısından la sesi alarak, başka hiçbir yardım olmaksızın kendi sesiyle parçanın tonu veya makamıyla ilgili ön hazırlık yaptıktan sonra parçaları okumaktadır. Doğru okuma alışkanlığının ilk derslerden itibaren öğrenciye kazandırılmaya çalışılmasının ve bunun öneminin ısrarla vurgulanmasının gerektiği düşünülmektedir.

Müzik alan derslerinde deşifrenin oldukça geniş bir kullanım alanı vardır ve MİOY dersinde kazanılan davranışların ölçülmesinde en önemli göstergelerden biridir. Bu nedenle ülkemizde ve birçok ülkede müzik becerisini ölçen sınavlarda deşifre önemli bir yer tutmaktadır. Ancak araştırma bulgularına göre deşifre çalışmalarında öğrencilerin kendilerini yeterli görmeleri %47 oranında “kısmen” seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Lise son sınıf öğrencilerinin seviyeleri düşünüldüğünde, deşifre yeterliliğinin “tamamen” ve “büyük ölçüde” seçeneklerinin toplamıyla %32 gibi düşük bir oran oluşturmaktadır. Bu da Tablo 4’te belirtildiği gibi, öğrencilerin %77’sinin okuma parçalarına nasıl çalışılması gerektiğini bilememesinden kaynaklanmaktadır.

Müzikalitenin kişiden kişiye değişen ve doğuştan gelen bir yetenek olmasına karşın hız ve gürlük terimleri, form bilgisi, çokseslilik ve benzeri bilgilerin öğretilmesi ve sistemli bir şekilde uygulanması ile geliştirilebileceği; müziksel okuma çalışmalarının müzikalitenin gelişimi için uygun ortamlar olduğu ve öğrencilerin kazanacakları davranışları diğer alan derslerine de (ana çalgı, piyano, koro, orkestra) yansıtacağı düşünülmektedir. Ancak araştırma sonucunda öğrencilerin müziksel okumada müzikaliteyi uygulamalarına ilişkin görüşleri %34 oranıyla “kısmen” seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Ayrıca “kısmen”, “çok az” ve “hiç” seçeneklerinin toplamının %72 gibi çok yüksek bir oran oluşturmaması, öğrencilerin müzikaliteyi tam olarak uygulamadığını göstermektedir. Bu ise, müziksel okuma sırasında öğrencilerin okuma parçalarını tam olarak yorumlamadıklarını düşündürmektedir.

MİOY dersi; müziksel okuma-yazma, temel müzik bilgileri, form bilgisi, çokseslilik, müziksel yaratma ve benzeri birçok alanı kapsamaktadır. Tüm konuların öğretimi ve birbirleri ile ilişkilendirilmeleri birçok güçlüğü beraberinde getirmektedir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin okuma parçalarının form analizini yaparken kendilerini yeterli buluş düzeylerinin %41 oranıyla “kısmen” seçeneğinde yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Bu durum, “kısmen”, “çok az” ve “hiç” seçeneklerinin toplamı da düşünüldüğünde, %70 oranındaki AGSL son sınıf öğrencilerinin form bilgisi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını düşündürmektedir.

Araştırmada müziksel okuma sınavında başarısız olan öğrencilerden başarısızlık nedenlerini önem derecesine göre sıralamaları istenmiş ve ilk üç sıra şu şekilde oluşturulmuştur:

1. Dikkat eksikliğinden dolayı konsantre olamama
2. Okuma parçasını aralık düşünerek okumama
3. Okuma parçasının tonuna-makamına girememe

Dikkat eksikliği aslında öğrencinin ne yapacağını bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bir okuma parçasını okumadan önce neler yapması gerektiğini bilmeyen öğrencinin her şeyi birlikte düşünmesi ve başarısız olma korkusu, dikkatini vermesini engellemektedir. Bunun dışında okuma parçasını gerektiğinde aralık düşünerek okumama, öğrencilerin aralık bilgisini nasıl ve nerede kullanacağını tam olarak bilmediğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Daha önce Tablo 4’te değinildiği gibi öğrencilerin önemli bir bölümü okuma parçalarını çalışırken ya ilk önce çalgılarıyla baştan sona çalmakta, ya da hem çalıp hem okumaktadır. Bu tür çalışma alışkanlığının öğrencilerin çoğunda aralık kavramının ve ton-makam duygusunun pekişmesini engellediği yorumu yapılabilir. Yukarıda değinilen noktalar, müziksel okuma sınavlarındaki başarısızlığın önemli nedenleri olarak görülebilir.

Araştırmada müziksel yazma sınavında başarısız olan öğrencilerden başarısızlık nedenlerini önem derecesine göre sıralamaları da istenmiştir. Buna göre; “ezginin ses aralıklarını belirleyememe” I. derecede, “ezginin tonunu-makamını bulamama” II. derecede, “ezginin ölçü sayısını-usulünü belirleyememe” III. derecede ve “ezginin ritimlerini belirleyememe” IV. derecede önemli görülmektedir. Bu sonuca göre ilk iki sırayı “ezginin ses aralıklarını belirleyememe” ve “ezginin tonunu-makamını bulamama” seçeneklerinin almış olması, lise 3.

sınıf düzeyine göre oldukça düşündürücüdür. Ayrıca “ezginin ölçü sayısını-usulünü belirleyememe” ve “ezginin ritimlerini belirleyememe” seçeneklerinin son iki sırayı paylaşmaları, öğrencilerin kendine güvensizliğinden, heyecandan kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Güvensizliğin altında yeterli bilgi donanımına sahip olmamanın bulunduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada öğrencilere açık uçlu 1 soru yöneltilmiş ve Tablo 5’te belirtilmiştir. Bu soruyu 233 öğrenciden 182’si yanıtlamıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin Etkili Bir MİOY Dersine İlişkin Görüş Ve Önerileri

	<i>Öğrencilerin Önerileri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
1	<i>MİOY için ayrılan ders saatleri artırılmalıdır</i>	82	45
2	<i>Sınıflardaki ve çalışma odalarındaki piyanolar akordlu olmalıdır</i>	40	22
3	<i>Üniversite yetenek sınavına yönelik çalışmalar yapılmalıdır</i>	34	19
4	<i>Kadrolu MİOY öğretmeni olmalıdır</i>	33	18
5	<i>Sınıf, öğrenci düzeyine göre ikiye bölünmelidir</i>	30	16
6	<i>Fiziki şartlar iyileştirilmelidir</i>	28	15
7	<i>MİOY dersi günün son saatlerinde olmamalıdır</i>	20	11
8	<i>Ders sırasında sınıfta sessizlik sağlanmalıdır</i>	17	9
9	<i>İşlenen konularla ilgili yeteri kadar tekrar yapılmalıdır</i>	8	4

Tablo 5’te görüldüğü gibi öğrencilerin büyük çoğunluğu MİOY için ayrılan ders saatlerinin artırılması görüşündedir. Halen uygulanmakta olan öğretim programında MİOY dersi için ayrılan süre lise son sınıf için haftada 4 saattir ve tüm alan dersleri içinde en yüksek ders saatine sahiptir. Bunun yeterli bir sayı olduğu düşünülmektedir. Ancak hazırlık ve birinci sınıfta yeterli ders saatinin olmamasının ve yeterli eğitim alınmamasının öğrenciyi bu düşünceye yönelttiği düşünülmektedir. Ayrıca sınıfta sessizliğin sağlanması ve bu dersin günün son saatlerinde olmamasının öğrencilerin önerileri arasında bulunması da bu dersten öğrencilerin yeteri kadar yararlanmadığını göstermektedir.

Sınıflardaki ve çalışma odalarındaki piyanoların akortlu olması ve derslerde üniversite yetenek sınavına yönelik çalışmaların yapılması da ağırlıklı olarak öğrencilerin beklentileri arasındadır. Ayrıca öğrencilerin okullarındaki fiziki şartların iyileştirilmesini de istedikleri görülmektedir.

Ayrıca öğrenciler, AGSL’lerde kadrolu MİOY öğretmenlerinin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ders başarısının artırılması için sınıfların öğrenci düzeyine göre ikiye bölünmesi ve işlenen konuların yeteri kadar tekrarının yapılması gerektiği de öğrencilerin önerileri arasındadır.

Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

%53 oranındaki AGSL, geçici binalarda, diğer tür liselerle birlikte eğitimini sürdürmektedir.

Öğrencilerin %58’i çalışma odalarının büyük oranda yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin %80’i okullarındaki piyanoların akordsuz olduğunu belirtmişlerdir.

MİOY dersinde %87 oranıyla “Solfej- Muammer Sun” ve %80 oranıyla “Lavignac IA” kitapları kaynak olarak kullanılmaktadır. Bunun yanında %20 oranındaki AGSL’lerde “Lavignac IIA” kitabının kullanılması, okullar arasında eğitim açısından önemli düzeyde farklılıklar olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. AGSL’lerde okutulmakta olan birçok dersin öğretim programına uygun ders kitapları hazırlanmasına karşın MİOY dersinin öğretim

programına uygun kitaplar henüz hazırlanmamıştır. Bu da her sınıf seviyesine uygun kitapların yazılması gerektiği sonucunu bir kez daha gündeme getirmektedir.

Öğretilen konuların kalıcı olmasıyla, kullanılan araç-gerecin niteliği ve çeşitliliği birbiriyle doğru orantılıdır. Öğrencilerin %54'ünün, MİOY dersine bireysel çalışabilecekleri bilgisayar programlarını tanımadıkları tespit edilmiştir.

AGSL öğrencilerinin %39 oranla MİOY dersine sadece sınavlardan önce çalıştığı tespit edilmiştir.

MİOY dersi öğretmenlerinin kullandıkları okuma parçalarının %53 oranıyla öğrencilerin ses sınırına uygun olmadığı tespit edilmiştir.

AGSL öğrencilerinin okuma parçalarını hiçbir ön hazırlık yapmadan sadece ses-süre-hız açısından okumaya çalıştıkları ve okuma sırasında form bilgisine dikkat etmedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca AGSL son sınıf öğrencilerinin %70 gibi yüksek bir oranla form bilgisi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin deşifre çalışmalarında kendilerini %32 oranda yeterli buldukları saptanmıştır. Müziksel okumada öğrencilerin en çok kullandıkları yöntemler, parçayı çalışmadan önce çalgılarıyla baştan sona çalmaları (%31), okuma parçasını hem çalıp hem de okumalarıdır (%25). Bu durum, öğrencinin aralık düşünmeden, tona girme çalışması yapmadan ve edindiği bilgileri kullanmadan deşifre yaptığını düşündürmektedir.

AGSL son sınıf öğrencilerinin %72'sinin müziksel okumada müzikaliteye gereken önemi vermedikleri tespit edilmiştir.

AGSL son sınıf öğrencilerinin ezgideki ses aralıklarını belirleyememeleri ve ezginin tonunu-makamını bulamamaları, müziksel yazma sınavındaki başarısızlık nedenlerinde ilk iki sırayı almıştır. Bu da öğrencilerin müziksel yazma çalışmalarında aralık bilgisinden yararlanmada yetersiz olduğunu ve bu derse düzenli çalışmadıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca öğrencilerde ton ve makam konusunda eksikliklerin olduğu da ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda MİOY dersindeki başarıyı arttırmaya yönelik geliştirilen öneriler şunlardır:

AGSL'lerin müzik eğitiminin amacına uygun donanımlı binalarda eğitim görmesi sağlanmalı ya da var olan binaların fiziki koşulları müzik eğitimine uygun hale getirilmelidir.

Öğrencilerin çalışabilmesi için bu okullarda yeterli sayıda piyano bulundurulmalı ve bu piyanoların düzenli olarak bakım, onarım ve akordunun yapılması sağlanmalıdır. Bilindiği gibi piyano ve diğer çalgıların bakım ve onarımı sadece AGSL'lerde değil birçok kurum ve kuruluşlarda sorun olmaktadır. Üniversitelerin ilgili birimlerinde çalgı bakım ve onarımla ilgili ana bilim dallarının açılması ile yeterli eleman yetişeceği düşünülmektedir. Bu elemanlara, gereksinim doğrultusunda çeşitli kadroların verilmesi ile bu soruna kalıcı bir çözüm sağlanabilir.

Öğrencilerin ses genişliği göz önüne alınarak MİOY dersi öğretim programına uygun her sınıf düzeyindeki ders kitapları, en kısa zamanda öğrenci ve öğretmen kitabı olarak ayrı ayrı hazırlanmalıdır.

Öğrencilerin müziksel işitme ve yazmasını geliştirecek bilgisayar programları öğrencilere tanıtılmalıdır. Öğretmenlere, MİOY dersine ait yeni yöntem ve teknikler hakkında bilgi sahibi olmaları ve bu tür bilgisayar programlarını kullanabilmeleri için hizmet içi eğitim kursları verilmelidir.

MİOY dersi, birçok dersin temelini oluşturduğundan hazırlık sınıfında ve lise 1. sınıfta yoğun olarak işlenmeli, bu nedenle de ders saatleri arttırılmalıdır. Ayrıca ders öğretmenleri, ilk yıldan itibaren öğrencileri çalışma yöntemleri konusunda bilgilendirmelidir.

Alanında yeterli düzeyde bilgi birikimine ve dersin temel çalgısı olan piyanoyu iyi derecede kullanabilme yetisine sahip MİOY öğretmenlerinin seçimine özen gösterilmelidir. AGSL'ye öğretmen seçiminde, üniversitelerin müzik eğitimi bölümlerinden oluşan akademik bir kurul görev almalıdır.

Diğer alan derslerindeki konular, her sınıfın seviyesi doğrultusunda MİOY konularına paralel olacak biçimde hazırlanmalıdır.

AGSL'lerdeki öğrenci kapasitesinin artması için bu okullara daha fazla öğrencinin başvurması sağlanmalıdır. Bunun için de ilköğretim okullarındaki öğrencilere ve müzik öğretmenlerine AGSL'lerin eğitimini tanıttak broşürler hazırlanarak dağıtılmalı, yetenekli öğrencilerin başvuru sayılarının arttırılmasına çalışılmalıdır. AGSL'ye sınavla öğrenci alırken bu okulların eğitimini gerçekten başarabilecek düzeyde öğrencilerin seçilmesine özen gösterilmelidir.

Tüm bu önerilerin amacı, AGSL'lerdeki eksiklikleri öğrenci gözüyle bakarak irdelemek ve var olan sorunlara kalıcı çözümler üretmektir. Bazı durumlar öğrencilerin bizzat yaşadıkları sıkıntılardan öğrenilebilir. Sönmez (2004) şöyle demektedir: “Benim gerçek öğretmenlerim, öğrencilerimdir”.

Kaynaklar

Albuz, A. (1996, Kasım). *AGSL Müzik Bölümlerinde Uygulanan Müziksel İşitme Okuma Dersinin Önemi, İçeriği ve Sorunları*. I. Ulusal Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Sempozyumunda sunulmuş bildiri. Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Aydoğan, S. ve Özgür, Ü. (1999). *Müziksel İşitme Okuma*. Ankara: Sözkese Matbaası.

Özgür, Ü. (1996, Kasım). *AGSL Müzik Bölümlerinde Okutulmakta Olan Müziksel İşitme-Okuma-Yazma Dersinin İçeriği, Sorunları ve Çözümüne İlişkin Ders Öğretmenlerinin Görüşleri*. I. Ulusal Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Sempozyumunda sunulmuş bildiri. Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Sönmez, V. (2004). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı* (11. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü. (1999). *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Yönetmeliği*. Ankara: MEB Yayınevi.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2004). *Tebliğler Dergisi*. Mayıs, sayı: 2560, s. 368.

Uçan, A. (1995). *AGSL Müzik Bölümleri Modelinin Yapısı, Niteliği, Kapsamı ve Dayandığı Temeller*. AGSL Müzik Bölümleri Semineri Bildirisi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.